
Rus og ambulansetjenestens ressursbruk

NOTAT 1:2016

Innledning

I fjor gikk den skotske ambulansetjenesten ut med en appell til folk om å drikke ansvarlig for å begrense ambulansetrykninger som tar hjelperne vekk fra de som virkelig trenger dem. De hadde laget en undersøkelse som viste hvordan alkoholbruk påvirket deres jobbsituasjon. Undersøkelsen viste at om lag halvparten av utrykningene i helgene var alkoholrelatert.

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan lurte på hvordan situasjonen for ambulanspersonell ser ut i Norge og har sammen med Fagforbundet spurt deres medlemmer som er ansatt i ambulansetjenesten. Fagforbundet distribuerte undersøkelsen til ansatte i ambulansetjenesten i mars 2016. Til sammen 874 ambulanspersonell svarte.

Undersøkelsen viser at alkoholbruk i stor grad påvirker ressursituasjon og arbeidsituasjon på svært negativt vis. Det gjelder særlig i byene og i helgene:

- En av fire som jobber i by svarer at over halvparten av utrykningene i helgene involverer alkohol. Tilsvarende tall for tettsted er under 5 prosent.
- Hvis ambulanspersonell har opplevd fysiske angrep eller blitt truet med dette på jobb, oppgir 1 av 4 at alkohol ofte har vært en faktor.
- Hvis ansatte har opplevd trakassering, oppgir nesten en av tre (29,5 prosent) at alkohol har vært en faktor. Ansatte uttrykker at alkohol sammen med andre rusmidler eller psykisk sykdom øker sjansen for aggressiv adferd.

- 75 prosent av ambulanspersonellet opplever ofte eller en gang iblant at andre ruspåvirkede mennesker rundt pasienten gjør det vanskelig å utføre jobben.

- Når ambulanspersonellet ble spurt om hvilke hendelser som oftest involverte alkohol, av alle typer hendelser de rykker ut til, svarte over halvparten (54 prosent) at alkohol oftest er en faktor ved voldshendelser. Byene ser ut til å ha noe mer av voldshendelser enn tettsteder (61 prosent i byen versus 46 prosent i tettsted).

Tallene viser tydelig at ambulansetjenesten bruker store ressurser på alkoholrelaterte utrykninger, ressurser som kunne vært brukt andre steder. Tallene viser også at fyll gjør at ambulansansatte utsettes for trakassering og vold og bidrar til økt risiko i situasjoner hvor de er på jobb for å hjelpe. Som en sier det i undersøkelsen: «Jeg har blitt truet på livet med ladd pistol, kniv og verbalt. Alle trusler involverte alkoholrus.»

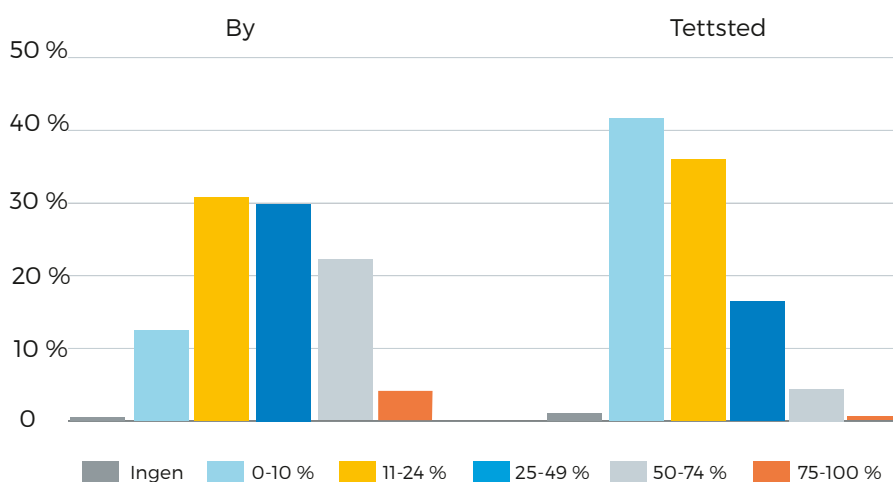
Det er grunn til å anta at mange av ambulansetjenestens kostnader kunne vært redusert og beredskapskapasitet frigjort med en alkohol- og ruspolitikk utformet for å redusere problemene, for eksempel tiltak knyttet til skjenketider og ansvarlig alkoholsalg.

Oslo, april 2016
Fagforbundet

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan

Slik påvirkes ambulansetjenesten

FIGUR 1: Hvor stor andel av utrykningene du deltar på i helgene involverer alkohol?

Alkoholrelaterte utrykninger er relativt sjeldne på ukedagene, de fleste sier at andelen er 0-10 prosent. Alkohol er oftere en faktor i utrykninger i helgen (figur 1). Snittet ligger over en fjerdedel. 17 prosent sier at over halvparten av utrykningene i helgen er relatert til alkohol, mens tilsvarende for ukedagene er 0,7 prosent.

Det er forskjeller på by og tettsted i andel utrykninger som involverer alkohol (se figur 1). I byene er det én av fire som sier at over halvparten av helgeutrykningene skyldes alkohol.

En ansatt fra Østlandet som jobber i sentrum, sier at over 75 prosent av utrykningene i helgene er relatert til alkohol, og bemerker:

«Spør om man begynner å bli lei av jobben på grunn av helgefyll.»

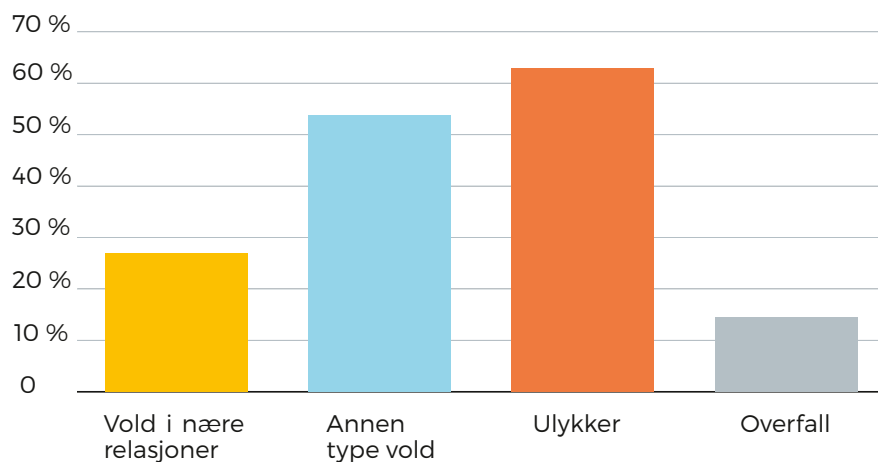
Mest ulykker

Flest av utrykningene var relatert til ulykker (for eksempel fall eller snubling) og mange oppga også at alkohol var involvert i voldshendelser (figur 2). En betydelig andel krysset også av på at alkoholutrykninger hadde sammenheng med vold i nære relasjoner og overfall. I byer er det imidlertid mer av annen type vold og overfall, sammenlignet med tettsted.

De mange utrykningene som skyldes alkoholrelaterte ulykker og vold følges ofte opp som et skadeproblem, ikke som et alkoholproblem. Det gjør at personen ikke får nødvendig oppfølging.

«Selvpåførte alkoholrelaterte plager er fortsatt betraktet som et helse-

FIGUR 2: Etter din oppfatning, hvilke hendelser involverer oftest alkohol? (Opptil to alternativer)

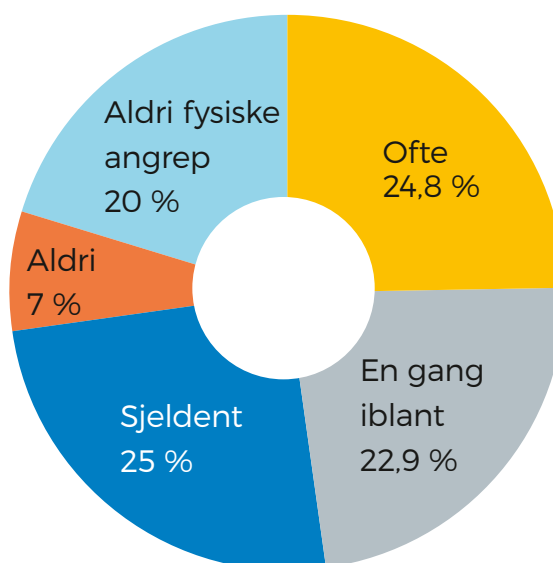

problem som offentlig etater skal ta seg av. Det bør med fordel vurderes om ikke familien til denne pasientgruppen skal mobiliseres i større grad til å bidra med håndtering av dette. Alternative løsninger til innleggelse bør også utredes. Vi bruker mye tid og energi på dette i helgenettene, stort sett forgjeves. Pasientene våkner til i en komfortabel seng på sykehus, spiser frokost og drar sin vei.»

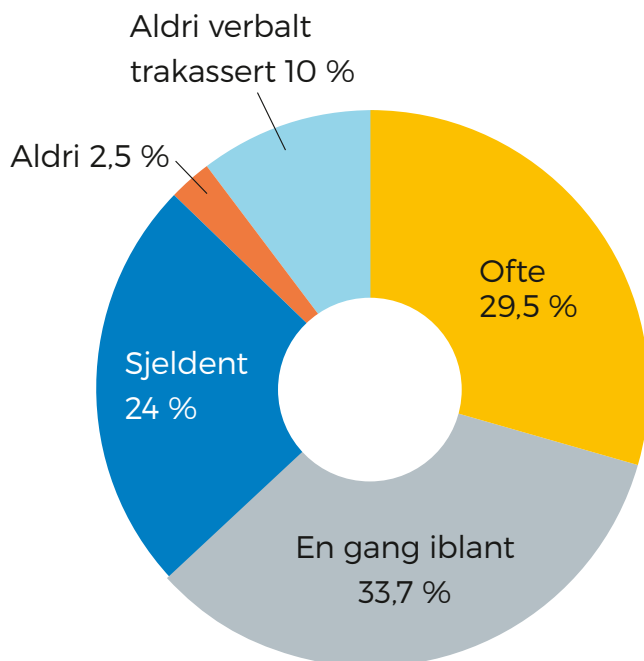
Trakassering og vold

Undersøkelsen viste at en fjerdedel av ambulanspersonell sier at i den grad de har opplevd fysiske angrep eller har blitt truet med dette, er det fra pasienter påvirket av alkohol (figur 3).

FIGUR 3: Hvis du har opplevd fysiske angrep eller blitt truet med fysiske angrep på jobb, i hvilken grad var alkohol en faktor?

FIGUR 4: Hvis du har opplevd verbal trakassering på jobb, i hvilken grad var alkohol en faktor?

Nesten én av tre (30 prosent) som sier at de har opplevd verbal trakassering, oppgir at alkohol ofte en faktor (figur 4).

«Har blitt truet på livet med ladd pistol, kniv og verbalt. Alle trusler involverte alkoholrus.»

Også her ser vi en tendens til mer aggressiv adferd i byene, med omkring 10 prosentpoeng mer i kategoriene som svarer at de ofte har opplevd trakassering og trusler om, eller faktiske fysiske angrep.

Ansatte uttrykker at alkohol sammen med andre rusmidler eller psykisk sykdom øker sjansen for aggressiv adferd.

Plagsomt publikum

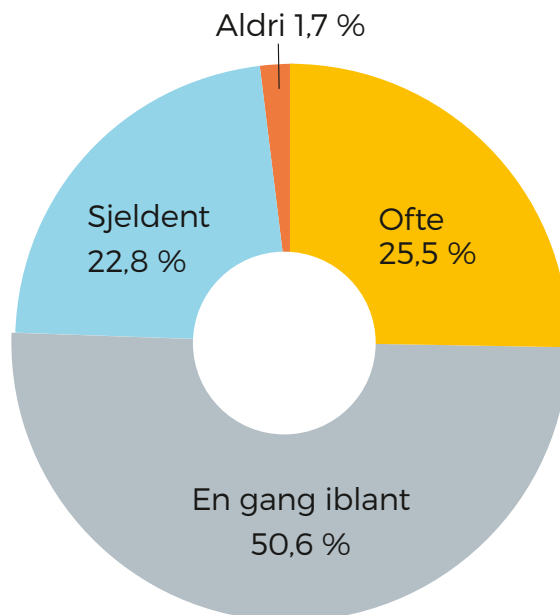
«Ofte er berusede publikum eller venner en større plage enn pasienten selv. Ingen er så full av feilplassert omsorg som en full venn/publikum.»

En fjerdedel av ambulanspersonell opplever ofte at andre ruspåvirkede mennesker rundt pasienten gjør det vanskelig å gjøre jobben (figur 5).

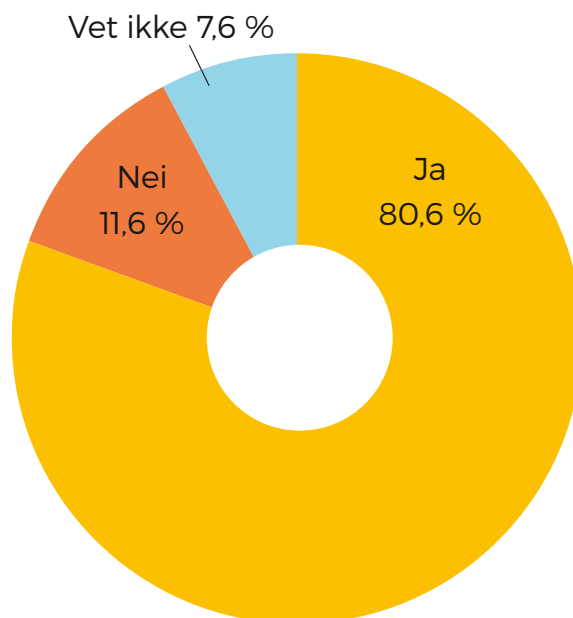
Blandingsbruk

38 prosent sier de ofte opplever pasienter som er ruset på mer enn ett rusmiddel. I byene opplever de dobbelt så ofte pasienter som er ruset på flere rusmidler enn på tettsted (23 prosent versus 52 prosent). Blandingsbruk er hyppigst på Østlandet.

Figur 5: I hvilken grad opplever du at andre ruspåvirkede mennesker på stedet gjør det vanskeligere å gjøre jobben din?

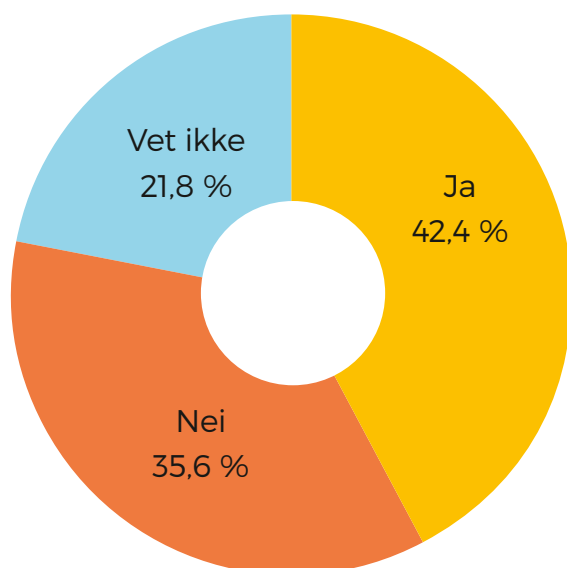
FIGUR 6: Synes du det er utfordrende med pasienter som er påvirket av mer enn ett rusmiddel?

Åtte av ti ansatte (81 prosent) sier de syns det er utfordrende å håndtere mennesker som er påvirket av mer enn ett rusmiddel (figur 6).

Mange sier at det er særlig med blandingsbruk de opplever vold. Flere ønsker seg mer opplæring i dette. Noen snakker også om skuddsikre vester for ambulansepersonell. Enkelte tar opp at de ofte er alene på stedet, at politiet er sene eller ikke kommer.

FIGUR 7: Føler du at du har nødvendig kompetanse til å håndtere pasienter som er påvirket av mer enn ett rusmiddel?

Kompetanse

36 prosent føler de ikke har nødvendig kompetanse til å takle pasienter som er ruset på flere rusmidler (figur 7). Det er regionale forskjeller i opplevelse av nok kompetanse, der de på Sørlandet oftere sier at de har nok kompetanse enn i Trøndelag (16 prosentpoeng forskjell).

«Har en følelse av at en del trusler også kan relateres til ambulanspersonellets håndtering, kommunikasjon og eskalering av situasjonen.»

Flere sier at de først og fremst har opparbeidet seg kompetanse gjennom erfaring, ikke utdanning. En respondent uttrykker det slik:

«Jeg føler at jeg har god kompetanse og evne til å løse rusrelaterte oppdrag basert på egenoppbygget kompetanse (fag, erfaring) og interesse, ikke nødvendigvis opplæringsbasert (pensum/skole grunnutdanning/oppfølging)»

Om undersøkelsen

Det var 65 prosent menn og 35 prosent kvinner deltok, medianalderen var mellom 35 og 45, med nokså lik fordeling mellom eldre og yngre aldersgrupper, og kort og lang ansettelsesperiode, med 10-15 år som ansettelsesperiode (median). Det er en overvekt av ansatte fra Østlandet i forhold til andre landsdeler (39 prosent fra Østlandet), men relativt lik fordeling mellom by og tettsted, med noe fler mer arbeidsplass i sentrum (60 prosent) vs. utenfor sentrum.

Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan er en paraply for organisasjoner som jobber for å redusere skadene ved bruk av alkohol, narkotika og pengespill. Vi representerer 27 organisasjoner. Våre medlemmer jobber med ruspolitikk, forebygging, behandling og oppfølging av mennesker som har eller har hatt avhengighetsproblemer, og flere driver med pårørendearbeid. Les mer på www.actis.no

Fagforbundet er landets største arbeidstakerorganisasjon og LOs største forbund, med over 350 000 medlemmer. Vår hovedoppgave er å sikre medlemmene gode og trygge lønns- og arbeidsvilkår. Les mer på www.fagforbundet.no

facebook.com/ActisRusfeltet

twitter.com/Actis

www.actis.no